



La Femosa

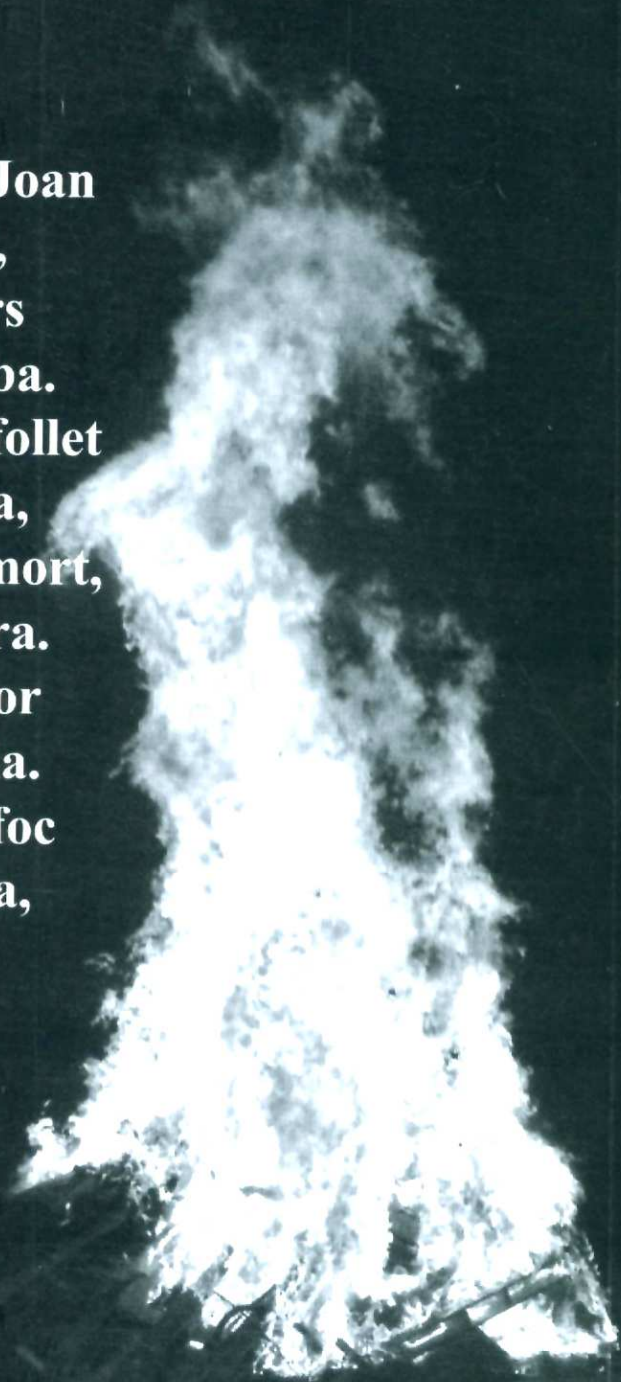
Revista d'opinió i Informació local

ARTESA DE LLEIDA, juliol - agost de 2004

núm. 211

NIT DE SANT JOAN

La nit de sant Joan
és nit d'alegria,
estrellat de flors
l'estiu ens arriba.
De mans d'un follet
que li fa de guia,
primavera ha mort,
l'hivern es retira.
Si arribés l'amor
mai més moriria.
Les flames del foc
la nit tornen dia,



si arribés l'amor
que dolç que seria.
La nit de sant Joan
és una frontissa
la porta de l'any
tan grinyoladissa,
comença a tancar-se
doneu-me xampany.
És la nit més curta
i el dia més gran.

...

Jaume Sisa

Consell de redacció

Felip Domènech i Costafreda
Josep Gallart i Fernández
Francesc Gallart i Fernández
Lluís Gil i Fontanet
Ricard Pons i Pico
Maria Serra i Domènech
Ramon Serra i Batlle
Eulàlia Solà i Miró

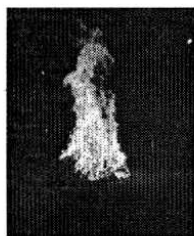
Col·laboradors

Cèlia Argilès i Andrés
Alba Bosch i Pijuan
Adolf Costafreda i Castillo
Neus Falcó i Manonelles
Laura Farran i Botargues
Lluís Gil i Fontanet
Felip Gallart i Fernández
Josep Gallart i Fernández
Jaume Liarte i Montserrat
Jordi Niubó i Nosas
Francesc Riart i Jou
Ramon Serra i Batlle
Carme Sirvent i Garcia
Eulàlia Solà i Miró
Joan Vivó

Fotògraf

Ramon Serra i Batlle

Foguera de
Sant Joan 2004



Els articles que apareixen a les
planes de La Femosa reflecteixen
únicament l'opinió de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

Índex

El Reportatge	4
<i>Jaume Liarte</i>	
Pòrtic	5
Actualitat Artesenca	6
<i>Cèlia Argilès</i>	
Imatges de l'Actualitat Artesenca	8
<i>Ramon Serra</i>	
La cuina d'abans	12
<i>Adolf Costafreda</i>	
Reflexionem?	13
<i>Alba Bosch</i>	
Festa Major 2004	14
<i>Cèlia Argilès</i>	
Imatges de la Festa Major	15
<i>Ramon Serra</i>	
Històries del mòbil	20
<i>Francesc Riart</i>	
La salut de cada dia	21
<i>Carme Sirvent</i>	
Fa vint anys que tinc vint anys!	22
<i>Cèlia Argilès</i>	
L'aigua recurs exhaurible?	23
<i>Laura Farran</i>	
Proposta d'escut municipal	24
Història d'una petita història	24
<i>Adolf Costafreda</i>	
Nota de la redacció	30

EL REPORTATGE

Corpus Cristi

Jaume Liarte



La Festa Major d'un poble és una celebració especial, la més especial de l'any per a una comunitat. Familiars, amics, companys, es retroben un cop més en un ambient distès i divertit que ajuda a estrènyer els llaços d'afecte.

De fa poc temps que a primers de juliol els artesencs celebrem aquest esdeveniment. Unes dates que ja res no tenen a veure amb el patronatge de cap sant o a cap tradició arrelada de molt de temps. Motius pràctics que no discutirem aquí en són la causa.

Aquest any s'ha celebrat entre els dies 1 i 4 de juliol. Han estat dies plens d'activitats, variació, forta participació de públic i divertiment. Al cap i a la fi d'això es tracta i es podria avaluar amb molt bona nota si fem cas dels resultats de tot allò que la Comissió organitzadora ha ofert als artesencs i de com aquests l'han viscuda. Majoritàriament, el públic assistent als actes han destacat la qualitat, el dinamisme, la simpatia i l'originalitat que va posar damunt l'escenari l'incansable orquestra francesa Toni Bram's, tant pel que fa al ball com a l'espectacle. A aquesta orquestra li dóna nom el seu director i trompeta, i té la particularitat de comptar entre els seus integrants amb un cantant català. Les altres orquestres eren també de qualitat contrastada: Montse & Joe, Volcan i la Selvatana i van oferir lluïts balls i espectacles. A més els més joves i animats van poder gaudir de diversió fins a la matinada amb conjunt musicals del seu gust. El grup artesenc de percussió Festa'm – Tam i Tete Productions i L'AJALL va posar, i molt ben posada, la nota nostrada a la festa, això sempre és un motiu de satisfacció per a tots.

Cal destacar també com a novetats important l'exòtica la "Passejada amb dromedaris", la instal·lació d'un escalètric, i els quads, que van servir per fer passar una bona estona els més petits i també els més grans. També el Bike-Trial, amb la participació de Cèsar Cañas i Ot Pi (nou vegades campions del món) a la pista de l'envelat. Tot plegat 4 dies plens d'activitats, que ens serveixen per retrobar-nos i passar estones agradables, on el caliu, la diversió i l'amistat es converteixen amb els elements principals. Esperem que l'any que bé puguem dir el mateix i la festa major sigui, com aquest any, la festa de tots i totes.

ELECCIONS EUROPEES (13-06-04)

El dia 13 de juny, se celebraren les eleccions al Parlament Europeu. Al nostre poble, pel nombre de votants es constitueixen dues taules, que s'ubiquen dins l'escola en aules diferenciades.

La participació en aquests comicis al municipi va estar baixa, a l'igual que ho va estar en la resta de municipis catalans i estatals. En total el cens estava integrat per 1096 persones, de les quals varen exercir el dret de vot un total de 448, que representa un 40,87 %. Els partits que obtingueren vots foren els següents, amb el resultat que s'indica:

Candidatura	Vots
Convergència i Unió (CiU)	128
Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC_PSOE)	132
Candidatura d'Unitat Popular (CUP)	3
Partido Popular (PP)	45
Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)	86
Iniciativa per Catalunya-Els Verds (ICV-Eu i A)	42
Partido Carlista (PC)	1
Partido de Acción Socialista (PASOC)	1
Els Verds -Grup Verd Europeu	2
Partido cannabis por la legalización y normalización	3
Vots en blanc	5

ASSEMBLEA DEL FORN LES GARRIGUES (13-06-04)

El dia 13 de juny, pel matí, tingué lloc l'Assemblea anual que la Cooperativa del Camp Comarcal Les Garrigues, *Forn les Garrigues*, organitza i a la qual convoca a tots els seus socis i a totes les seves sòcies, tant d'Artesa com de fora vila.

L'acte té lloc dins de la mateixa propietat de la cooperativa ubicada al carrer de les Hortes

de la nostra població. S'exposen els comptes anuals i es passa balanç del funcionament del *Forn les Garrigues*, que enguany fa 25 anys de la seva creació.

Mentre dura aquest acte a l'interior de l'edifici de la cooperativa, a fora, la quitxalla s'ho passa d'allò més bé, ballant i cantant amb un grup d'animació. Per acabar el matí, es fa una degustació dels pastissos i rebosteria (dolça i salada) d'alguns dels productes del Forn.

FESTIVITAT DE CORPUS (13-06-04)

El dia 13 de juny, **festivitat del Corpus Cristi**, per la tarda va tenir lloc la celebració de la processó, que com cada any, el seu seguici compta amb els nens i nenes que han fet la Primera Comunió.

Per tal que la festa sigui més lluïda, s'instal·len alguns altars als carrers, i s'engalanen alguns balcons. Tradició, però que cada cop perd més terreny al nostre municipi i on ja fa molts anys que ja no es veuen les famoses catifes de flors del Corpus Cristi.

FESTA DE FI DE CURS A L'ESCOLA (19-06-04)

L'acabament del curs escolar, comporta la celebració de tot una sèrie d'actes on els infants en són els protagonistes.

El dissabte dia 19 de juny, es va celebrar el **festival de patinatge**, on tots els nens i nenes que al llarg de l'any realitzen aquesta activitat extraescolar, van posar de manifest les habilitats adquirides i van divertir a totes les persones que van omplir la *Sala de la Llar del Poble*.

Finalitzat aquest acte, i dins del marc del col·legi públic es va celebrar un **sopar de fi de curs**, organitzat per l'*Associació de Mares i Pares del col·legi públic els Til·lers*, amb l'assistència d'unes 70 persones, i on es van instal·lar dos inflables per tal que la quitxalla pogués jugar.

SOPAR DEL CLUB DE FUTBOL (26-06-04)

El Club de Futbol d'Artesa de Lleida, va organitzar un sopar de germanor amb la finalitat de celebrar l'acabament de la temporada futbolística 2003-2004.

El sopar es va celebrar el dia 26 de juny, i es van aplegar un total de 80 persones, a la zona de Pic nic del recinte esportiu. La festa va acabar amb ball i música de la mà de la disco mòbil de TETE PRODUCTIONS.

MILLORES A LA ZONA ESPORTIVA

Per tal d'organitzar els diferents espais de la zona esportiva, l'Ajuntament ha dut a terme un seguit d'actuacions per millorar l'espai, que és ara a l'estiu l'indret del municipi més concorregut.

Així s'ha pavimentat i pintat la zona d'aparcament dels vehicles, amb instal·lació del reg per goteig als arbres i una tanca de separació amb els solars colindants propietat de particulars. També s'ha construït una tanca de delimitació entre la zona del camp de futbol i la resta d'espai esportiu, amb la finalitat de preservar més el camp de futbol i tenir-lo més definit.

L'ABERTURA DE LES PISCINES MUNICIPALS

Les vacances escolars i la calor, marquen l'inici de temporada de les piscines municipals que enguany no es van poder obrir fins al dia de Sant Joan, en no disposar del servei de socorrista fins a aquest dia.

Durant tot l'estiu són el centre de moviment de bona part de la població, sobretot de la quitxalla i de molta gent de fora vila, que troben en aquest indret un bon lloc on relaxar-se, divertir-se i refrescar-se.

CINEMA A LA FRESCA

Amb l'arribada de l'estiu i durant els mesos de calor, la projecció de pel·lícules de cinema es fa al recinte de les piscines i durant el mes de juliol es projectarà cada diumenge a les 10 del vespre les següents:

DIA	PEL·LÍCULA
4 juliol	KILL BILL VOL.1
11 juliol	SIN CONTROL
18 juliol	A CONTRARELOJ
25 juliol	TROYA

REVETLLA DE SANT JOAN (23-06-04)

Tal i com es va anunciar en notícies que publicàvem en la revista passada, el dia 23 de juny, es va celebrar, al nostre municipi, **la revetlla de Sant Joan** al nostre municipi.

La plaça major va ser el lloc de trobada, on menjar una bona coca, ballar una mica i sentir el soroll dels petards, que la mainada principalment es divertia encenent.

La música la va posar el conjunt musical Slogan.

Abans de la revetlla un grup de nens i nenes del nostre poble van encendre una foguera al *Freginal del Ganxo* i van gaudir del tradicional espectacle del foc i els petards. Des d'aquestes pàgines volem demanar a l'Ajuntament que estudi la formula perquè tota la festa (foguera i revetlla) se celebri al mateix recinte.

APROVACIÓ DE LES DUES FESTES LOCALS PER AL'ANY 2005

L'ordre del Departament de Treball i Indústria, del dia 18 de juny de 2004, publicada al DOGC número 4157 del dia 18

de juny de 2004, estableix el calendari oficial de festes laborals per a l'any 2005, les quals són de caràcter retribuït i no recuperable.

L'article 2 de l'ordre esmentada diu que es fixaran dues festes locals, retribuïdes i no recuperables, a proposta dels municipis respectius. Per aquest motiu el ple de l'Ajuntament a la sessió del dia 6 de juliol de 2004 va acordar per unanimitat de tots els regidors declarar festes locals per a l'any 2005 els dies 17 de gener (dilluns) Sant Antoni i 31 d'agost (dimecres) Sant Ramon.

DONACIÓ DE SANG (07-07-04)

Dos cops a l'any, el *Banc de Sang de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova*, es desplaça al municipi amb la finalitat d'aconseguir que un bon grapat d'artesens i artesenques es converteixin en aquest dia en **donants de sang**.

Per a aquesta finalitat s'habilita l'espai de la sala del pis de damunt de la *Sala de la Llar del Jubilat* amb la finalitat de col·laborar en aquesta tasca tan humana. Aquest mes de juliol el dia escollit va estar el dia 7, i on es varen efectuar quasi 50 donacions.

IMATGES de

Ramon Serra

l'Actualitat Artesenca



Taules de les eleccions al Parlament Europeu



Assemblea del *Forn les Garrigues*



Assemblea del *Forn les Garrigues*, grup d'animació



Exposició de productes del *Forn Les Garrigues*



Festival de fi de curs del col·legi públic *Els Til·lers*



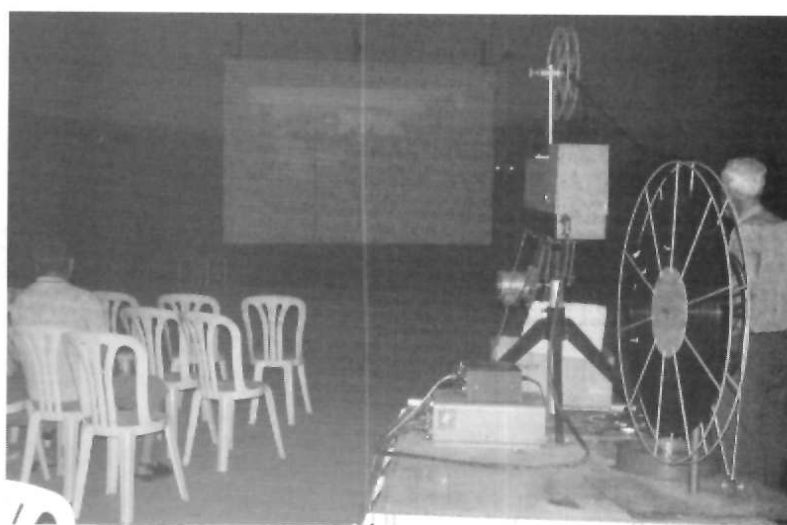
Sopar de fi de temporada del C.F. Artesa de Lleida



Millores a la Zona Esportiva Municipal



Obertura de les Piscines Municipals



Cinema a la fresca al recinte de les Piscines Municipals



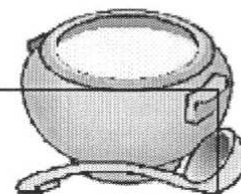
Foguera de Sant Joan



Revetlla de Sant Joan

LA CUINA D'ABANS

Adolf Costafreda



Els plats que presentem avui, encara que no siguin dels més populars en el sentit que els feia tothom, presenten una característica comuna; aprofiten els productes més senzills per fers uns menjars ben bons. Tret de l'última recepta: enciamet de ruc (que aquest sí que era popularíssim), ens les ha facilitades la Roasario Llussà, que segons ens ha explicat, les cuinava el seu sogre.

SOPES D'ESTIRABECS

Ingredients: Estirabecs, pa sec, oli i sal

Posarem una olla al foc amb l'aigua corresponent. Quan bulli, hi tirarem la sal i els estirabecs que ja tindrem nets. A mig coure hi afegirem les sopes que haurem fet amb el pa sec. Quan els estirabecs estiguin cuits del tot, ja podem emplatar. Per sobre del plat hi posarem un bon raig d'oli.

SOPES D'ALL I TOMATA

Ingredients: Pa sec, tomata, alls sal i oli

Posarem una olla al foc amb aigua. Quan bulli i tirarem la sal i el pa sec trencat a trossets. Quan estigui cuit ho batrem ben batut.

A part, en una paella amb oli, fregirem els alls tallats a trossets i, quan aquests estiguin a mig coure, hi posarem la tomata ben trinxada. Quan aquest sofregit ja està llest, l'abocarem, a l'olla de les sopes, ho regirarem bé i a menjar.

VERDURA DE FONOLL

Ingredients: Brots de fonoll tendre, sal i oli

Posarem al foc una olla amb aigua i, quan aquesta bulli, hi tirarem els brots de fonoll. Un cop cuits, els escorrerem i cap al plat. No ens oblidem de posar-hi, per sobre, un bon raig d'oli. Si volem, el suc de coure els fonolls, el podem aprofitar per fer sopes escaldades.

ENCIAMET DE RUC

Ingredients: enciamet de ruc, sal, oli i vinagre

Prèviament netejarem l'enciamet i el deixarem força estona amb aigua. L'amanirem com l'enciam normal.

A Artesa es dona en nom d'enciamet de ruc a diferents herbes silvestres comestibles, algunes de les quals estan considerades males herbes. Hi ha pobles que d'aquestes herbes en diuen enciamet de conill. Les herbes més comunes aprofitades per ser amanides, al nostre poble són: *la ruella* (rosella), *xicòia* (xicòria), *llicsó* (lletsó), *dolceta* (enciamet o canonge), api d'aigua, que creix als ramals de drenatge (api bord) i *la barballa*, d'aquesta darrera no n'he trobat l'equivalent. És una herba de la família dels apagallums o dites també de dents de lleó. Tota aquesta mena d'herbes, per ser mengívoles, s'han de collir molt tendres.

I fins la propera.

REFLEXIONEM?

Alba Bosch Pijuan

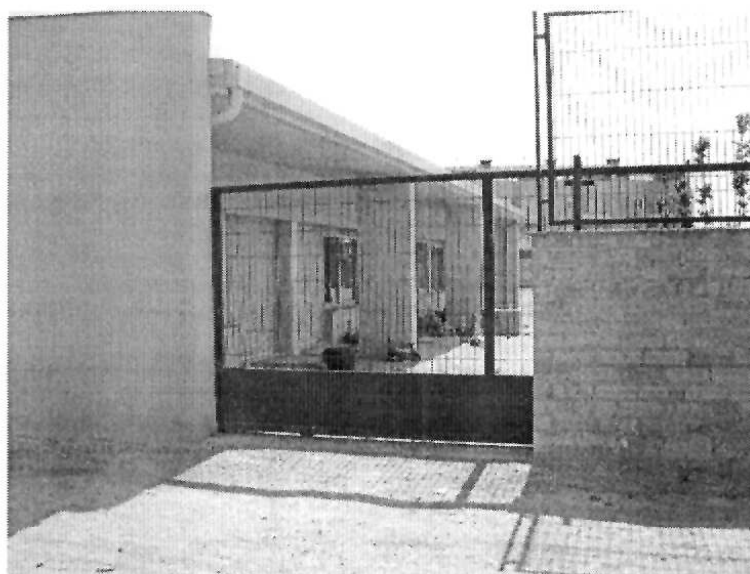
Com puja aquesta canalla!

La sortida de l'escola és un moment conflictiu. Quan el rellotge és a frec de marcar les cinc en punt, les criatures ja es moren de ganes de travessar la reixa i traspasar així la línia que separa l'educació de l'ordinària. Les mares esperen també amb deliri als seus estimats fills, mentre fan safareig amb les seves camarades. Quan la canalla surt, arrenca de les mans de la seva mare l'exquisit berenar (probablement un briox ben merescut pels infants, pobrissons, als quals avui els ha tocat verdura per dinar al menjador de l'escola). Tot seguit, de cap a la primera activitat extraescolar de la tarda. Als pares, que no han vist la criatura en tot el dia, no els ha faltat temps d'aparcar-la per poder descansar, pobres. I és que a vegades sembla que els pares vulguin oblidar-se dels seus fills. És ben normal que de tant en tant descansin i els endossin en alguna banda, però actualment això s'està exagerant. Les padrines també es cansen de guardar les criatures, i els nens necessiten passar més estona amb els seus pares.

Però això no és tot. Els pares viuen confiant que els nens es crien a l'escola. Potser és cert que no són professors, però el seu paper d'educadors és tant o més important que el que realitzen els mestres a l'escola. Ells s'han d'encarregar que els seus fills i filles facin els deures i han d'ajudar-los en la mesura del possible. A més a més, tenen el paper d'inculcar-los els valors, perquè algun dia arribin a ser persones. Persones independents i educades. És lamentable

sentir a dir, i veure amb els nostres propis ulls, que *els nens cada vegada pugen pitjor*.

No vull ser cruel, però, s'ho van pensar bé els progenitors a l'hora de posar-se a procrear? Suposo que sembla fàcil tenir un fill i anar-lo deixant a les mans dels altres: que si a l'escola me l'eduquen, que si a l'espai me l'entretenen i que si a les mil i una activitats extraescolars me l'aguanten. I quan el nen volta per casa els pares pressuposen que els altres s'han preocupat que el seu fill sigui encantador, benparlat i educat, quan poden resultar ser uns desmanegats, malparlats i, utilitzant el



mot més adequat, uns malcriats. Però sembla que no en siguin conscients, o que no en vulguin ser conscients. Sobreprotegeixen els seus fills, els eduquen a base de *capritxets* i, després, si es porten malament, amb un crit ja es pensen que ho han solucionat tot. Esperem que algun dia obrin els ulls, abans que sigui massa tard.

FESTA MAJOR 2004

Els dies 1 a 4 de juliol, foren els dies de celebració de la **Festa Major** de la nostra vila. Els actes molt variats i amb força participació de públic, van estar els següents:

DIJOUS, DIA 1

D'11 del matí a les 2 del migdia i a la tarda de 5 a 8, jocs aquàtics a les piscines.

A les 7 de la tarda, **partit de futbol** entre dos combinats de prebenjamins, benjamins i alevins d'Artesa.

A 2/4 de 9 **partit de futbol de veterans** entre el CF Artesa de Lleida i Montoliu CF.

A les 10 de la nit, **sopar de germanor** amb la rostida de carn de porc per a tothom.

A les 11 de la nit, **exhibició de balls de saló** esportiu a càrrec de l'escola de ball **DanceSport**.

A les 12 de la nit, ball amb **Montse & Joe**.

A les 3 de la matinada, **Festa de Re-Animació** amb escuma.

A les 4 de la matinada, Techno-house i childout a càrrec dels **Dj's Marc Mateu i Lògic**.

DIVENDRES, DIA 2

D'11 del matí a les 2 del migdia i a la tarda de 5 a 8, instal·lació d'un **Scalèxtric** a la sala de la Llar del Poble *Circuit de Montmeló*.

A 2/4 de 12 del matí, **VIa Bicicletada** amb concentració a la plaça Major per iniciar el recorregut. Organitza: L'AMPA.

A la 1 del migdia, **fiesta de l'escuma** de colors a la pista poliesportiva

De 5 a 8 de la tarda, **circuit de Quads** a la plaça del Freginal..

A 2/4 de 9 del vespre, ball de tarda amb l'orquestra **Volcan**.

A les 12 de la nit, concert amb l'orquestra **Volcan**.

A 2/4 de 2 de la matinada, ball de nit amb l'orquestra **Volcan**.

A les 4 de la matinada, actuació del grup **Los Tremendos**.

A les 6 de la matinada, **lloganissada** per a tothom.

A les 6 de la matinada, sessió de disc mòbil a càrrec de **Tete Productions**.

A les 8 de la matinada, **música a càrrec de L'AJALL**.

DISSABTE, DIA 3

De 10 del matí a les 5 de la tarda, **IX Trobada de cotxes d'època**.

A 2/4 de 12 del matí, **Passejada amb Dromedaris** pel Passeig de Sant Ramon.

A 2/4 de 6 de la tarda, exhibició de **Tir amb Arc** al camp de futbol a càrrec del club de tir amb arc de Pardinyes, on també és pot participar tothom qui vulgui.

A les 6 de la tarda, actuació de la companyia **Desastrosus Cirkus**, amb l'espectacle *Sota la Carpa del Cel* a la plaça Major: Organitza: Grup de XARXA local.

A 2/4 de 9 del vespre, ball de tarda amb l'orquestra vinguda de França de **Toni Bram's**.

A les 12 de la nit, espectacle musical a càrrec de l'orquestra de **Toni Bram's**.

A 2/4 de 2 de la matinada, ball de nit amb l'orquestra de **Toni Bram's**.

A 3/4 de 4 de la matinada, actuació del grup de percussió **Festa'm -Tam**.

A 2/4 de 5 de la matinada, concert, de rock reivindicatiu català a càrrec del grup **Obrint-Pas**. Presentació del disc **La Flama**.

A les 6 de la matinada, sessió de música a càrrec de **Tete Productions i L'AJALL**.

DIUMENGE, DIA 4

D'11 del matí a la 1 del migdia, exhibició d'**aeromodelisme** a la pista d'Artesa.

A les 12 del matí, **missa cantada** per la Coral Parroquial.

A la 1 del migdia, ball vermut, concert

d'autors vuitcentistes i ballada de sardanes per a tothom, a l'envelat a càrrec de l'orquestra **Selvatana**.

A les 5 de la tarda, exhibició **Bike-Trial**, amb la participació de **Cèsar Cañas** i **Ot Pi** (nou vegades campions del món) a la pista de l'envelat.

A les 7 de la tarda, concert amb l'orquestra **Selvatana**.

A 2/4 de 9 del vespre, sessió de ball amb l'orquestra **Selvatana**.

Majoritàriament, el públic assistent va valorar amb una nota alta les orquestres principals de la Festa Major, on va destacar

per la seva novetat i qualitat l'orquestra de **Toni Bram's**, orquestra a la qual dona nom el seu trompetista, i que prové de terres franceses.

Cal esmentar que també hi ha hagut novetats importants, com són la *passejada en dromedaris*, la instal·lació d'un *escalètrix* i els *quads*, que al llarg del dia van servir per fer passar una bona estona als petits, però també, com no, als grans. Tot plegat 4 dies plens d'activitats, que ens serveixen per retrobar-nos i passar estones agradables, on el caliu i l'amistat es converteixen amb els elements principals.

Imatges de la FESTA MAJOR

per Ramon Serra



Aspecte de les firetes



El Xiringuito



Jocs acuàtics a les Piscines Municipals



Jugadors prebenjamins i benjamins amb l'entrenador



Equip de veterans



Carles Mir (*Carlets*) en plena tasca de coure la llonganissa i botifarra negra



Preparació dels entrepans del sopar de germanor



Participants a la Via biciletada a la Plaça



Scalèxtrics a la Sala de la Llar del Poble



Festa de l'escuma de colors



Circuit de quads al Freginal



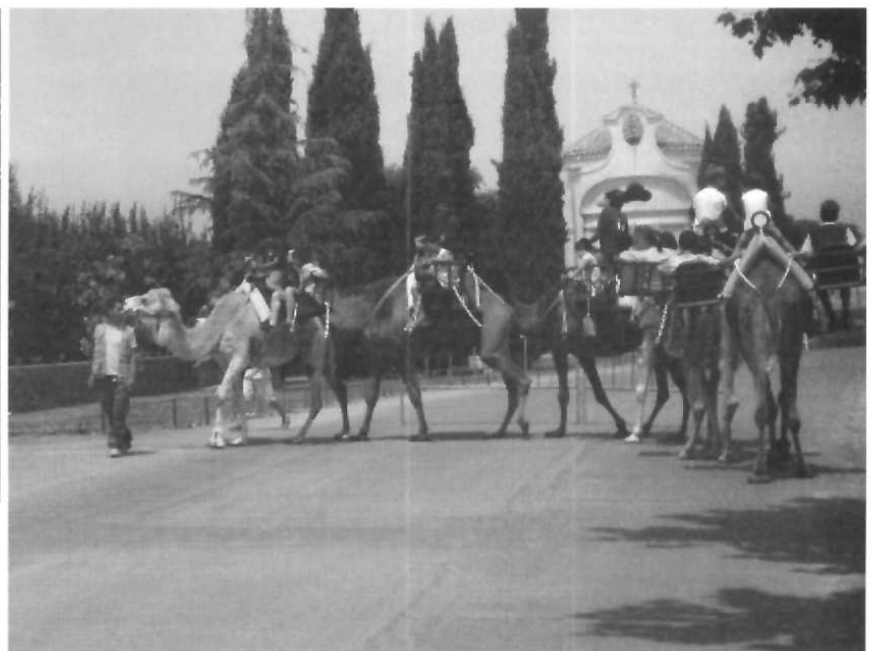
Tete Productions en plena acció



Llonganissada de matinada



Exposició de cotxes d'època



Passejada amb dromedaris pel Passeig de Sant Ramon



Tir amb arc al camp de futbol



Actuació de Desastrosus Cirkus a la plaça



Actuació del grup local Festa'm-Tam



Concert del grup musical Obrint-Pas



Ball de tarda per l'orquestra de Toni Bram's



Exhibició d'aeromodelisme



Coral Parroquial a la missa cantada



Actuació de la colla infantil de sardanes



Actuació de la colla infantil de sardanes i els sardanistes veterans



Els campions de Bike-Trial C. Cañas i Ot Pi amb la jovenalla



Concert de l'orquestra Selvatana



Ball de fi de Festa Major amb l'orquestra Selvatana

HISTÒRIES DEL MÒBIL

Francesc Riart



LA SALUT DE CADA DIA

Carme Sirvent

La cuina II

Pujo les escales cap al segon pis, a meitat del replà del primer m'arriba una flaire coneguda, la meva mare esta fent arròs per dinar. Aquella olor de sofregit fa que alleugereixi el pas i, malgrat queestic cansada i esbufegant, sense ni adonar-me'n ja sóc a dalt. Quan obre la porta, la miro amb cara de satisfacció, i li pregunto si esta fent arròs per dinar, fa una rialla i em contesta que ara tirarà l'arròs, entro dins i tot seguint el passadís arribo a la cuina, miro la cassola i ensumo. Quina bona olor!

Imaginem que la salut pertany a un món llunya, al món dels edificis on treballen professionals sanitaris, que el seu context només és accessible a uns quants entesos en vocabularis tècnics, que només ens afecta quan manca i que és responsabilitat dels altres, dels que entenen d'aquestes desavinences de les persones, però, aquests pensaments, tot i ser en gran mesura veritat, no són del tot encertats. L'escrit passat ja vaig establir com a font a vessar de salut, la cuina, i vaig parlar de la part quantitativa i qualitativa de les necessitats energètiques dels individus. Avui voldria fer referència a aquesta part de la casa des d'un altra perspectiva.

La cuina és part del nostre entorn i certament penyora dels nostres records. Tothom ha gaudit amb un plat que només sabia fer una persona en concret, i si a més a més, aquesta persona ja no hi és, l'enyorança encara és més punyent. Sembla que el secret se l'endugui i encara que es faci tot igual, el gust no és el mateix, hi ha una part del fet de cuinar que reflecteix un do personal de cadascú, i fa que associem aromes, gustos, sensacions i records en un mateix cove. La nostra relació amb el menjar va més enllà de la nutrició i la dietètica, i llueix un to més lúdic i íntim en la nostra vessant personal, raonadament la relació entre ingerir aliments i la forma de fer-ho no solament respon a pautes alimentàries, a dietes equilibrades, a

tants per cent, a aliments saludables i a d'altres més prohibitius, arrela amb el nostre passat i els coneixements adquirits i viscuts. Temps enrera l'art de la cuina passava de generació en generació, com unes lliçons necessàries pel bon funcionament de la llar, no cal dir, que tant mestres com alumnes eren majoritàriament del sexe femení. La cuina era un món de dones i era un gran atribut ser una bona cuinera. Això ha canviat, segurament com resposta a la redistribució de les feines casolanes, a més la

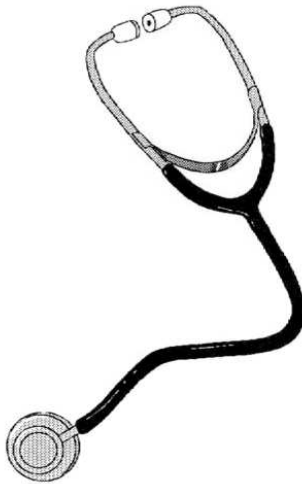
majoria de famílies dinen fora i el sopar és el Déu menor de la cuina, i amb qualsevol cosa es pot passar. Cercant la pròpia expressió culinària, vigilo tant els aliments, com la manera d'oferir-los, i entenc que cal alimentar-se d'una forma saludable i que aquesta proposta no té per què trencar amb la cuina tradicional. Vaig tenir un professor de nutrició i dietètica que lloava el savi costums dels nostres padrins de fer cassoletes. A la classe, la majoria de les alumnes (no cal dir

que el món de la infermeria és bàsicament de dones), van quedar palplantades, nosaltres que enteníem els guisats com a plats restringits!

El professor que ja devia d'esperar aquesta reacció, va explicar que la raó d'aquestes cassoletes era l'aprofitament dels ingredients propis de cada estació de l'any, i l'enginy de preparar un plat saborós amb les proteïnes de què disposaven, que eren més aviat escasses.

La cuina és un món ben viu, i té vida perquè la genera, les seves ensenyances són fruit de la saviesa de les coses que s'aprenen tot treballant-les. Temps era temps, que la cuina era una solució de subsistència, ara, però, té un caire d'abundor que la fa replantejar.

I per últim, continuem sent pont de connexió i sense potser voler-ho mestres de cuina, mirem el que aprenem i ensenyen les millors combines.



FA VINT ANYS QUE TINC VINT ANYS!

Cèlia Argilés

El dissabte, dia 10 de juliol, les persones nascudes l'any 1964 que viuen o han nascut al municipi, van decidir reunir-se per tal de celebrar l'esdeveniment que enguany compleixen 40 anys. Sensdubte qual-sevol excusa és vàlida per reunir-se de nou i retrobar-se amb els antics companys, amb qui de

petit i de jove es van viure moments força intensos, alguns més divertits que altres, però que sempre es bo recordar.

Així doncs, l'acte central va estar el sopar de germanor al qual varen assistir un total de 36 persones.

Cal dir, però, que a banda d'aquest acte, el dia 15 de maig, aquesta mateixa quinta va organitzar un esmorzar i dinar, a la zona del *pic nic*, que va arregar tots els nascuts l'any 64 que varen anar junts a l'escola, dins dels quals cal comptar amb els nois i noies que des d'Aspa i Puigverd de Lleida, venien al



Participants a la festa del 15 de maig (Foto R. Serra)

col·legi al nostre poble en l'anomenada concentració escolar. Va estar, per tant, una trobada escolar, que sens dubte va comportar una visita a les escoles, que des d'aleshores ençà, han canviat molt la seva fisonomia.



Participants al sopar del 10 de juliol (Foto J. Vivó)

L'AIGUA, RECURS EXHAURIBLE?

Laura Farran

La lectura del seguit d'articles que conformen el desenvolupament econòmic a Lleida durant el primer terç del segle XX (*Memòria del segle XX*), atorgava un pes destacat a la consolidació dels regs de l'Urgell com a impulsors d'un evident progrés agrari, defensant la idea que tot desenvolupament socio-econòmic o cultural va lligat a poder assegurar-se una regularitat en el subministrament de l'aigua. És en aquest sentit que ja al segle XVIII es parlava de la construcció d'un canal que regués la Catalunya seca i àrida de la plana ponentina. No seria fins al 1853 que l'empresa *Girona-Clavé i Companyia* fundaria la *S.A. del Canal d'Urgell* encarregada dels treballs de construcció i d'una concessió de 99 anys a partir de l'acabament dels treballs. L'obra fou inaugurada el 1861, però no s'acabà fins el 1865. Les expectatives generades pel nou regadiu són decebedores en un principi, davant la manca de sèquies, anivellaments, efectes de filtracions etc., però comencen a donar un increment destacat de producció agrària a partir de 1920.

L'aigua com a recurs agrari a les nostres terres és prou evident. També a començaments del segle XX, l'aprofitament energètic dels recursos hídrics ens proporciona l'arribada de l'electricitat gràcies a *Riegos y Fuerzas del Ebro (La Canadencia)*, tot i que la creació de les centrals va suposar l'oposició dels municipis del Prepirineu afectats per les inundacions, que en contrapartida beneficiarien l'ampliació de regadius riu avall.

Insistent en aquest nivell de percepció hidràulica de l'aigua basat en la construcció d'obres i infraestructures de clars objectius econòmics, destaca la informació apareguda a la publicació *Labor (setembre 1956)*, on mostra l'interès en la construcció d'un canal que aprofitaria aigua del canal d'Urgell per a regar àrees de secà dels termes municipals

de Lleida, Puigvert de Lleida, Artesa de Lleida, Aspa, Alfés, Alcanó, Sarroca, Aitona, Sunyer, Sudanell, Montoliu, Albatàrrec i Torres de Segre. Aquest canal s'anomenaria *Canal de les Garrigues* conegut popularment com *Lo canalet*.

L'article presenta una visió pessimista de l'economia de la zona marcada, segons explica, per la sequera, les gelades i els baixos rendiments agraris de l'agricultura de secà que mostren, segons el *Servicio Nacional del Trigo* que 50 jornals de regadiu d'Artesa tenien el mateix cupo de blat que tot el terme municipal d'Aspa d'unes 1.800 ha. d'extensió. Conclou en la necessitat de construir aquesta obra hidràulica, ja contemplada en el projecte del Canal d'Urgell i paralitzada per la fallida de la Societat del Canal d'Urgell que va tenir com a conseqüència la reducció de la zona regable i l'exclusió d'aquesta zona, tot i haver-hi intents posteriors que no van reeixir (Durant la Dictadura de Primo de Rivera, aquest de visita a Lleida es va reunir amb els alcaldes dels ajuntaments afectats, promentent l'obra. El 1936 a Artesa es va tornar a replantejar, però la guerra ho faria inviable).

L'aigua continua sent vista com un recurs, un valor productiu, una necessitat de reequilibri econòmic d'un territori. És necessària per al progrés i per a les terres de secà sempre serà defensable l'arribada d'aquest element, com per exemple, el canal Segarra-Garrigues.

Considerar l'aigua des d'una visió només productivista ha comportat moltes vegades la justificació d'un ús incorrecte i irresponsable de l'aigua (política de transvasaments de l'anterior Pla Hidrològic), que no ha tingut en compte el deteriorament de l'aigua disponible per a ser utilitzada, ni l'impacte medioambiental.

La defensa que la historiadora M^a Antonia Antoranz feia de la *Nova Cultura de l'Aigua*

en el marc de la 35^a Escola d'Estiu (Lleida), mostrava l'interès dels científics i dels educadors de fer entendre l'aigua i els rius com a molt més que un recurs econòmic: Un patrimoni de memòria, de benestar natural,

d'identitat, de cultura, de dimensió humana. Un nivell de gestió que introdueixi la dimensió ètica de l'aigua.

L'aigua és certament un recurs imprescindible, però escàs.



El ingeniero, señor Valmanya, le toma las medidas al futuro Canal de las Garrigues (Revista Labor)

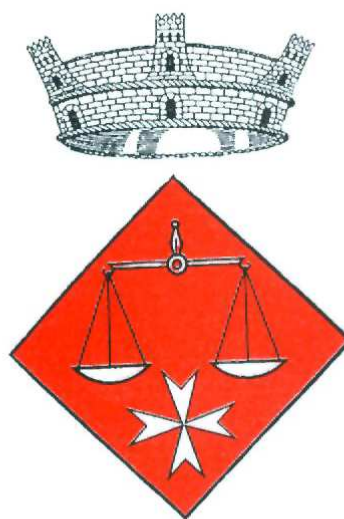
PROPOSTA D'ESCUT MUNICIPAL

L'Ajuntament ha reemprès el projecte d'obtenir oficialment el reconeixement d'un escut heràldic del municipi. Després de l'estudi realitzat, i de les recomanacions efectuades, el conseller heràldic, Sr. Armand de Fluvià i Escorsa, ha formulat una proposta d'escut.

Aquesta proposta d'escut conté els següents elements:

Escut caironat: de gules, una balança d'or (que representa l'arcàngel Sant Miquel) acompanyada d'una creu de Malta d'argent (símbol dels hospitalers, que al llarg de 600 anys senyorejaven el nostre municipi). Per timbre una corona de poble (corona que hi és a tots els escuts municipals)

Ara, l'Ajuntament ha de seguir endavant amb la seva tramitació i ha d'exposar aquesta proposta a informació pública durant 30 dies, mitjançant edicte inserit al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. A banda, però d'aquesta publicació oficial, l'Ajuntament ha fet arribat a totes les cases del municipi la proposta de l'escut de color, amb la finalitat que tothom en sigui coneixedor i ens puguin formular els suggeriments que es creguin adients.



HISTÒRIA D'UNA PETITA HISTÒRIA (II)

Adolf Costafreda

(ara fa trenta anys)

Com deia en l'article anterior; quan *La Femosa* va fixar els seu domicili social al *café de cal Tomàs*, el mes d'agost de 1974, aquella gran sala va començar a funcionar com un local recreatiu. Dues taules de tennis taula i dos billars. Màquina de refrescos i una altra de begudes calentes que funcionaven amb monedes. El local era controlat per dos socis que feien *setmana* (hi havia més de deu parelles de socis que feien setmanes quan els tocava) aquests *setmanes* havien de tenir cura del bon funcionament del local i de cobrar les hores, als jugadors de billars o de tennis taula. Hi havia també un petit armari amb taulers d'escacs i parxís que tothom podia agafar (i tornar al seu lloc) i, darrera el mostrador, jocs de cartes i de dominó. Al local hi venia gent gran, però sobretot jovent. Al començament semblava que no necessitàvem res més, però al poc temps (com que ens els demanaven) vam oferir més serveix; no serveix de distracció sinó de consum, i aquí és on va començar l'experiència més novedosa i engrescadora de tota aquesta petita història:

A tocar de la màquina de begudes calentes, hi vam instal·lar un petit armari penjat, alt, però estret (aquest petit armari encara el conservem al local actual de *La Femosa*). De dalt a baix estava partit per un prestatge on hi havia una ampolla de conyac, una d'anís i una altra de ginebra per si algú es volia posar gotes al *café* o fer un *cubata*, també hi havia una capsa de cigars (*fària*) una altra de *senyoretas*. A la porta d'aquest armari, en un rètol hi deia: LICOR I TABAC - NOMÉS PER A GENT GRAN, a la part de sota de la petita porta, hi havia un calaix amb una obertura (com si fos d'una guardiola) sobre la qual hi deia: ELS DINERS AQUÍ. El consum que la gent gran feia d'aquests armariet no era controlat per ningú; tothom es posava el que volia i pagava, en teoria, el seu preu (a la part de dins de la

porta estava marcat el preu de cada cosa. Com que al *café de cal Tomàs* hi havia un gran taulell que no fèiem servir gairebé mai, per sobre hi vam posar tona mena de productes per menjar; patates fregides, cacaus, xocolatines etc.. A cada muntet dels diferents productes, hi havia marcat el seu preu, però aquest producte no el cobrava ningú, ja que, al final del mostrador, hi havia una capsa on cadascú que agafava alguna cosa havia de posar-hi els diners. Aquesta experiència, d'entrada, semblava descabellada, perquè si ningú no controlava el que cadascú pagava, podia ser que molts no paguessin o paguessin poc, però, tot i així, no es va canviar el sistema en els tres anys que va durar.

El primer any, sí que s'hi va perdre diners. Recontats els preus de les factures i comptabilitzat el que s'havia recaptat (més endavant ja puntualitzaré com es comptabilitzaven els ingressos) es va demostrar que es va perdre diners, no només els diners dels guanys que suposadament s'havien d'obtenir amb el marge comercial, sinó, fins i tot, diners del preu de cost. El segon no es van perdre diners, però tampoc no se'n va guanyar, i el darrer any, el balanç ja va ser positiu.

Quan més amunt he dit que ningú controlava el que la gent pagava, potser no era ben bé exacte. El que volia dir, és que mai, cap de nosaltres, encara que ens adonéssim que algú no pagava o pagava poc, vam cridar l'atenció a ningú. D'aquesta manera tothom se sentia lliure i, nosaltres, també. Les persones que més aviat van acceptar el repte de pagar sempre el que tocava, van ser els joves i, sobretot, els xiquets que encara havien de fer puntetes par agafar els productes de sobre el mostrador.

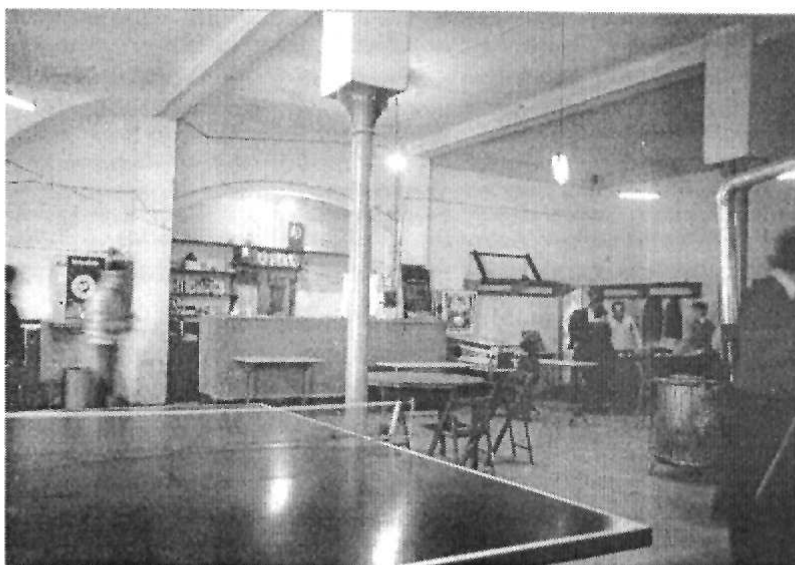
Gairebé simultàniament amb tot això, també vam oferir la possibilitat de poder fer el vermut sense moure's del local, però en aquest apartat, eren els *setmanes* els que obrien les llaunes i cobraven a mà el seu import. He trobat una

llista de preus d'aquests productes (de les que periòdicament penjàvem al mostrador) de la qual, encara que no diu de quin any és (segurament del 1976), val la pena de repassar-ne els preus, en pessetes: *Berberetxos* (conservo la manera en què era escrita) (llauna de 250 grams), 325. *Bereberetxos* (llauna normal) 50. *Berberetxo* (llauna petita) 25. Escopinyes (*almejas*) 90. *Nabajas* 75. Calamars 50. Xipirons (amb oli) 50. Xipirons (al natural) 75. Per no cansar, només dir que a la llista hi ha deu productes més, a més del *Xampany* (Rondel) 80 pessetes.

La feina dels *setmanes*, a més de les que ja hem dit, era la de comptabilitzar els ingressos de cada dia, els qual apuntaven en un llibre de comptes. Com a mostra hem triat el divendres 11 d'octubre, que és el primer dia que s'havien posat a la venda els productes de menjar de sobre el mostrador: Billar, 330. Pim-Pom, 237. Màquina de refrescos, 250. Màquina de cafè, 451. Tabac i conyac, 157. Coses de menjar, 207. Total, recaptat aquell divendres, 1.632 pessetes. Aquesta recaptació, els diumenges era més elevada com ho demostra, per exemple, la del diumenge 3 de novembre del mateix any, 2.719 pessetes. En aquella data encara no hi havia el servei de llaunes, el qual no començaria fins al 18 de juliol del 75.

Encara que les despeses també eren importants, l'economia de *La Femosa* rutllava prou bé, mai no havíem disposat de tants diners. Vam adquirir la màquina de refrescos, fins llavors la teníem de lloguer, màquina que ens va acompanyar fins a *cal Melis*. Vam com-

prar taules i cadires plegables i un dosificador de licors, taulers d'escacs, una acció de mil pessetes del futur diari *Avui* i, sobretot, van tenir el caprici de comprar a l'Amado Gallart, un televisor VANGUARD de color, llavors de televisors de color només n'hi havia un en una casa particular. Aquest va ser el primer en un local públic al nostre poble, segurament perquè



Dues imatges del *Cafè de Cal Tomàs* en plena activitat

llavors (Juny del 1975) els programes que emetia TVE en color eren pocs, ja que encara estaven en període de proves. Però si no n'hi havia, era més que res per l'elevat cost de l'aparell. Aquell VANGUARD va costar seixanta mil (60.000) pessetes, pagades en sis terminis mensuals. Proporcionalment, comparant el que ha pujat el preu d'una ampo-

lla de conyac, aquest televisor costaria avui més de tres mil cinc-cents euros.

Per acabar aquest repàs sobre alguns aspectes de l'economia de *La Femosa*, val la pena de comentar algunes anècdotes: Hi havia un senyor que venia cada dia a fer un cafè, es posava el seu raig de conyac i feia els gest de posar els diners de l'import del conyac al seu calaix, un *setmana* malfiat va voler saber si aquell senyor pagava o no pagava, així que un dia, en veure'l entrar, dissimuladament va anar al calaix de les monedes i va arremangar les que hi havia cap un racó, després, qual el senyor ja havia fer els gest de cada dia, va tornar a obrir el calaix i no, aquell senyor no havia pagat i això ho va repetit tots els dies d'aquella setmana i aquell senyor no va pagar mai, però això va quedar entre nosaltres; mai aquell senyor no va saber que nosaltres sabíem que no pagava. Una temporada teníem *xampany* (llavors no s'estilava la paraula cava) d'oferta a 75 pessetes l'ampolla, unes noies forasteres que posaven a la casa parroquial van venir a comprar-ne una i, el *setmana* de torn, les hi va cobrar a 25 pessetes,

ben convençut que aquella era l'oferta. Cada dia aquelles noies van venir a comprar una ampolla de *xampany* fins que, un altre *setmana* els va cobrar el preu que valia i, mireu, ja no van venir més. La més divertida, però, va ser aquesta: Aquell dia el *setmana* encarregat d'obrir, va fer tard, ja hi havia gent que s'esperava al carrer, com era costum, el primer que va fer fou engegar la cafetera i mirar si al compartiment del cafè soluble n'hi havia, com que n'hi havia poc, atabalat com estava, va agafar el primer pot de cafè soluble que va trobar a l'armari del materials i el va abocar al dipòsit, no es va adonar que en aquell pot sense etiqueta el que hi havia era pebre. Mireu, el primer que va estrenar aquell dia la cafetera va estar un senyor gran que venia cada nit, es va posar sucre i conyac i va beure... a fillets de Déu, encara escup ara.

Com que *La Femosa* és una agrupació cultural, aquell local de *cal Tomàs* també va servir per a fer cultura. D'això, però, ja en parlarem al proper número.



CERTIFICADO DE COMPRA

VANGUARD **05208**
 Modelo **5261** N°

DATOS DE COMPRA

FECHA DE COMPRA
 de 25 de Septiembre de 19 75

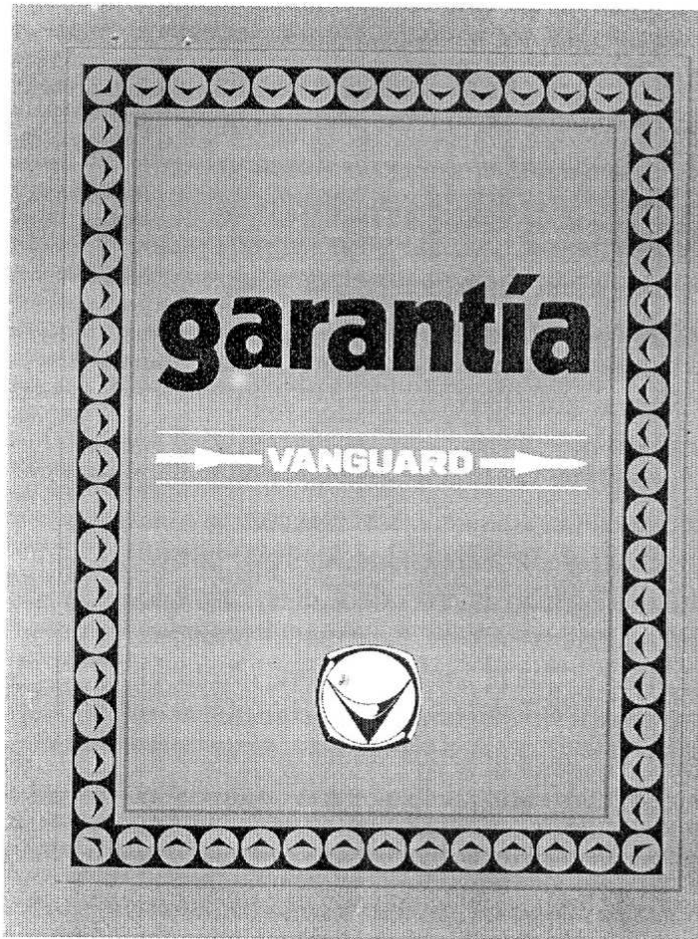
Establecimiento vendedor: _____ Sello _____
 Nombre: _____
 Dirección: _____
 Ciudad: _____
 Provincia: _____

DATOS DEL COMPRADOR

Nombre y apellidos: Asociación Cultural La Famosa
 Domicilio: _____
 Ciudad: _____ Provincia: _____

Fecha	Delegación	Espacio reservado al Servicio Técnico Post-Venta Observaciones

¡IMPORTANTE! Para que tenga efecto la presente garantía es imprescindible que esté en poder del comprador.



DOSILIQ

Barcelona - España
 12/7/76

Albarán núm. _____

DOSILIQ - Cantabria 37-39, 1.º C - BARCELONA (5) - Tel. 31328 46

ENTREGA a

FEMOSA
Artesa de Lerida
 (Lerida)

por medición de

1	Vertedor Dosificadore DOSILIQ 4 Cls. con Soporte Unitario. 5% Dto. Contado.	1.650,-- 82,50 <hr/> 1.567,50
---	---	---

COBRADO
 VENTA AL
 CONTADO

Instalaciones Eléctricas - Bobinajes y Fontanería

José Gallart Bonastre

NUEVA, 10 Tel. 108

ARTESA DE LERIDA

Sr. D.	<i>La Femosa</i>
Calle	
Población	<i>Artesa de Lerida</i>

Fecha
<i>25 Junio 75</i>

Vencimiento

Factura n.º

Contidad	CONCEPTOS	Precio	PESETAS
	<i>Recibi la cantidad de Diez mil pesetas a cuenta del televisor modelo 5281 n.º serie 05208</i>		<i>10.000</i>
	<i>J. Gallart</i>		

Núm. 20

Recibi de Agrupación Cultural de Femosa la cantidad de Ptas. ocho mil

1 botellero MIDA 200 - 017 e 20 M de COPAGA - Lerida

Lerida 16 de Mayo de 1975

Son \$ 14.000 \$ Ptas.

Jose Vernet

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament: 973 167162

Assistent social: dimecres alterns, 973 167315

Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9 h

Farmàcia: 973 167204

Biblioteca: dimarts i dijous de 6 a 8 de la tarda

La Femosa 973 167874

Adreça electrònica: lafemosa@artesa-de-lleida.xctl.net

Metge: 973 167291

Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius tot el dia, 973 142029 / 973 142033

Museu: Hores convingudes (Ajuntament)

Taxi: 973 167325

Horari dels autobusos que paren a Artesa				
LLEIDA a ARTESA			ARTESA a LLEIDA	
De dilluns a divendres				
11 h		Matí	7 h 10 min	
12 h			8 h	Cogul
13 h 15 min	Albagés - Cogul			8 h 20 min ESO
			9 h 40 min	
			12 h 10 min	
3 h	Durant el curs	Tarda	3 h 30 min	
4 h	Durant el curs		4 h 15 min	Cogul
6 h 30 min			4 h 30 min	
7 h 30 min	Albagés - Cogul			
8 h 30 min				
dissabte				
11 h		Matí	8 h 10 min	
12 h			9 h 45 min	
13 h 15 min			12 h 10 min	
7 h 30 min		Tarda	4 h 30 min	

NOTA DE LA REDACCIÓ

Qualsevol persona o entitat d'Artesa que vulgui que aparegui a les pàgines de la revista **La Femosa** alguna notícia, acte o imatge d'interès pel poble ho pot comunicar a algun dels membres del Consell de Redacció o enviar-ho per correu electrònic a la nostra adreça.

Edita l'Agrupació Cultural
La Femosa,
carrer dels Gallart, 7.-
25150. Artesa de Lleida.



Aquesta publicació local
rep el suport de:



Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura



INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCs

Fundació Pública de la Diputació de Lleida



Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

